

Civilització de Roma

Codi: 100410

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500243 Estudis clàssics	OB	3	2
2501792 Estudis de Català i de Clàssiques	OT	3	0
2501792 Estudis de Català i de Clàssiques	OT	4	0
2501802 Estudis d'Espanyol i de Clàssiques	OT	3	0
2501802 Estudis d'Espanyol i de Clàssiques	OT	4	0
2501856 Estudis de Francès i de Clàssiques	OT	3	0
2501856 Estudis de Francès i de Clàssiques	OT	4	0
2501907 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OT	3	0
2501907 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Jaume Medina Casanovas

Correu electrònic: Jaume.Medina@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

És important tenir ben assolits els coneixements adquirits a l'assignatura de segon curs Pensament Romà.

Objectius

Civilització de Roma és una assignatura de sis crèdits. És part integrant de les assignatures que constitueixen la formació nuclear del Grau d'Estudis Clàssics. Té, per tant, caràcter obligatori i s'imparteix a tercer curs.

S'integra dins de la matèria de Civilització i Pensament al qual es dediquen un total de 30 crèdits distribuïts entre Civilització de Grècia (6 cr.), Civilització de Roma (6 cr.), Pensament Grec (6 cr.), Pensament Romà (6 cr.) i Arqueologia Clàssica (6 cr.). Les assignatures d'aquesta matèria pretenen acostar l'alumnat a l'estudi dels principals processos històrics i fites culturals de les civilitzacions del món antic, sense oblidar-ne mai l'orientació filològica, que és la principal base de la metodologia, per la qual cosa hom acudirà a les fonts originals, presentades ja sigui en la llengua original només, ja sigui com a norma més habitual en bilingüe, per documentar els processos estudiats.

L'assignatura Civilització de Roma estudia la civilització romana en un sentit ampli. Els aspectes històrics, per bé que fonamentals i eix vertebrador, no són exclusius i així, a més a més de qüestions històriques, abordem al llarg dels períodes estudiats altres àmbits de la civilització romana, com ara la literatura, l'art, la religió, l'exèrcit, la política, etc. Els continguts s'analitzen a partir de textos històrics o literaris d'autors grecs i romans,

així com d'inscripcions o altres restes arqueològiques, que esdevenen la base per al desenvolupament de l'assignatura.

Competències

Estudis clàssics

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i valorar les principals fites històriques, sociopolítiques, científiques, literàries i culturals del món grecoromà.
- Obtenir informació, a partir de l'estudi de les fonts escrites gregues i llatines, que permetin un accés a diferents aspectes dels realia (realitat sociocultural del món antic).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Sintetitzar el debat actual sobre el lloc de la tradició clàssica a Occident.

Estudis de Català i de Clàssiques

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i valorar les principals fites històriques, sociopolítiques, científiques, literàries i culturals del món grecoromà.
- Obtenir informació, a partir de l'estudi de les fonts escrites gregues i llatines, que permetin un accés a diferents aspectes dels realia (realitat sociocultural del món antic).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Sintetitzar el debat actual sobre el lloc de la tradició clàssica a Occident.

Estudis d'Espanyol i de Clàssiques

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i valorar les principals fites històriques, sociopolítiques, científiques, literàries i culturals del món grecoromà.
- Obtenir informació, a partir de l'estudi de les fonts escrites gregues i llatines, que permetin un accés a diferents aspectes dels realia (realitat sociocultural del món antic).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Sintetitzar el debat actual sobre el lloc de la tradició clàssica a Occident.

Estudis de Francès i de Clàssiques

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i valorar les principals fites històriques, sociopolítiques, científiques, literàries i culturals del món grecoromà.

- Obtenir informació, a partir de l'estudi de les fonts escrites gregues i llatines, que permetin un accés a diferents aspectes dels realia (realitat sociocultural del món antic).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Sintetitzar el debat actual sobre el lloc de la tradició clàssica a Occident.

Estudis d'Anglès i de Clàssiques

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i valorar les principals fites històriques, sociopolítiques, científiques, literàries i culturals del món grecoromà.
- Obtenir informació, a partir de l'estudi de les fonts escrites gregues i llatines, que permetin un accés a diferents aspectes dels realia (realitat sociocultural del món antic).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Sintetitzar el debat actual sobre el lloc de la tradició clàssica a Occident.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, seleccionar i gestionar informació de forma autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
2. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
3. Demostrar habilitat comunicativa en la transmissió d'uns coneixements especialitzats.
4. Demostrar habilitat en l'ús de la bibliografia principal de referència en l'àmbit de la civilització i el pensament antic.
5. Descriure amb precisió un aspecte monogràfic rellevant del món antic.
6. Examinar un aspecte monogràfic d'un passatge literari i connectar-lo amb els realia.
7. Expressar de manera efectiva, oralment i per escrit, el raonament crític entorn del pensament o el món clàssics.
8. Expressar-se de manera clara, cohesionada i coherent, oralment o per escrit.
9. Identificar i valorar els grans assoliments històrics i culturals del món clàssic.
10. Reconèixer i posar en pràctica les habilitats per treballar en equip següents: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes.
11. Reconèixer i posar en pràctica les següents habilitats per al treball en equip: compromís amb el mateix, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes.
12. Sintetitzar i comunicar un aspecte substancial de la cultura i el pensament grecs o romans.
13. Valorar la recepció del pensament i de la història del món clàssic a Occident.

Continguts

1. L'entorn geogràfic de la civilització romana. Pobles i cultures de la Itàlia preromana. El món etrusc.
2. Els orígens de Roma. Mitologia, historiografia, arqueologia.
3. Roma i els reis. La Roma etrusca: aspectes institucionals i culturals. Roma i l'alfabetització.

4. La gran República.

4.1. Roma i els conflictes socials (patricis i plebeus).

4.2. Roma i la cultura del poder. La Roma dels magistrats.

4.3. Roma i l'afany de conquesta. Conseqüències polítiques, econòmiques i culturals. Roma i Cartago. Roma i l'hel·lenisme.

5. La República agonitzant. Transformacions i crisi de la societat romana durant els dos últims segles de la República. Ciutadans contra ciutadans.

1. El Principat d'August. Aspectes polítics, religiosos i culturals.

1. El segle I. Els julioclaudis. La crisi del 69. Els flavis. Història i civilització.

1. El segle II. Els emperadors d'origen hispà i els Antonins. L'apogeu de l'imperi. Història i civilització.

1. El segle III. Els Severs. L'anarquia militar. Aurelià i els seus successors. La crisi de l'imperi. Història i civilització.

1. El segle IV. Les reformes polítiques de Dioclecià i de Constantí. La successió de Constantí. L'emperador Julià. El triomf del cristianisme i els problemes del paganisme. La divisió de l'imperi: Valentinià I i Valent. El final de l'imperi romà d'Occident. Teodosi. De l'imperi romà a l'imperi bizantí.

Metodologia

La metodologia docent d'aquesta assignatura combinarà les exposicions teòriques per part del professor dels temes recollits en el temari (classes magistrals) amb la realització, per part dels alumnes, de pràctiques i seminaris (sobre pel·lícules, documentals, comentaris de text, etc.) i d'exercicis pautats d'aprenentatge (activitats dirigides o supervisades segons convingui).

L'alumnat haurà de portar a terme un treball tutoritzat sobre algun aspecte de la civilització romana que haurà de presentar per escrit i exposar a l'aula en els terminis i dates acordats entre el professor i els alumnes. El treball es realitzarà preferentment de forma individual.

També caldrà que realitzi un seguit de lectures complementàries per preparar determinades parts del temari que no siguin objecte d'exposició magistral, bàsicament per motius de temps. A més a més de treballar amb el manual que serveix de base de l'assignatura (J.M. Roldán, Historia de Roma, veure apartat 9), l'estudiant haurà de llegir amb caràcter obligatori un manual d'història de Roma que es concretarà al llarg del curs i una selecció de l'obra d'Aulus Gel·li.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exàmens	3	0,12	3, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13
Exposicions del professor	39	1,56	5, 6, 9, 13
Seminaris i pràctiques dirigides pel professor	12	0,48	2, 3, 4, 5, 6, 9, 10

Tipus: Supervisades

Exercicis pautats d'aprenentatge	4,5	0,18	2, 13
Treball tutoritzat individual o amb grup / Comentari de textos	9	0,36	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13
Tutories	7,5	0,3	2, 4, 5
Tipus: Autònomes			
Estudi personal	35	1,4	5, 6, 7, 9, 12, 13
Lectures complementàries. Redacció de treballs. Preparació de pràctiques, comentaris. Recerca bibliogràfica	40	1,6	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13

Avaluació

Criteris d'avaluació

L'avaluació es farà tenint en compte les activitats abans relacionades:

- Defensa dels estudis sobre els diversos aspectes de la civilització romana: exposició oral a l'aula
- Defensa dels estudis sobre els diversos aspectes de la civilització romana: presentació per escrit
- Presentació de treballs
- Prova final d'exposició de temes relacionats amb la civilització romana

Només els alumnes que no assoleixin l'aprovat com a nota global de l'assignatura d'acord amb els criteris d'avaluació continuada establerts podran presentar-se a la reavaluació. La reavaluació consistirà en un examen escrit en què l'alumne haurà de contestar algunes preguntes referides a qualsevol dels continguts de l'assignatura. La nota màxima que es podrà obtenir en la reavaluació és 5.

L'assistència a les classes és obligatòria. Donada la importància dels primers dies del curs de cara a l'establiment de les intervencions dels alumnes en l'assignatura, és indispensable la seva assistència a classe aquests dies.

Els alumnes que no hagin realitzat cap activitat d'avaluació seran considerats **no avaluable**s.

Les dates de les activitats d'avaluació seran establertes pel professor d'acord amb els alumnes excepte la data de la reavaluació, que serà establerta per la facultat.

La revisió de les activitats d'avaluació es farà un cop el professor hagi donat a conèixer als alumnes la nota global de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Defensa dels estudis sobre els diversos aspectes de la civilització romana: exposició oral a l'aula	30	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13
Defensa dels estudis sobre els diversos aspectes de la civilització romana: presentació per escrit	10	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Presentació de treballs	30	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Prova final d'exposició de temes relacionats amb la civilització romana	30	0	0	3, 5, 6, 7, 8, 9, 10,

Bibliografia

1. Bibliografia general

1.1. Manuals

Cal destacar els manuals de J.M. Roldán, que serviran de base per a la preparació de l'assignatura.

* ROLDAN, J.M., Historia de Roma, Salamanca, 1995.

* ROLDAN, J.M., Historia de Roma. Tomo I: La República romana, Madrid, 1987.

* ROLDAN, J.M., Historia de Roma. Tomo II: El Imperio romano, Madrid, 1989.

Altres manuals a tenir en compte són els manuals universitaris de la sèrie "Nueva Clío":

* HEURGON, J., Roma y el Mediterráneo occidental hasta las guerras púnicas, Barcelona, 1971 (n'hi ha edicions més recents).

* NICOLET, C., Roma y la conquista del mundo mediterráneo, 2 vols., Barcelona, 1982-84.

PETIT, P., La paz romana, Barcelona, 1970.

REMONDON, R., La crisis del imperio romano, Barcelona, 1967.

També són interessants els volums de la "Historia del Mundo Antiguo Taurus":

* OGILVIE, R.M., Roma antigua y los etruscos, Madrid, 1981.

* CRAWFORD, M., La República romana, Madrid, 1981.

* CRAWFORD, M., Fuentes para el estudio de la Historia Antigua, Madrid, 1986.

Una obra de lectura amena és la d'I. Montanelli, Historia de Roma, Barcelona 2003 (1957 1ª ed.), o la més recent de S. Bing, Roma S.A. El auge y la caída de la primera multinacional de la historia, Barcelona 2007 (2006 1ª).

1.2. Obres generals i col·leccions

Destaca la Storia di Roma, dir. per A.Schiavone, Einaudi ed.

*vol. I, Roma in Italia, Torí, 1988.

*vol. II, 1, L'impero mediterraneo. La repubblica imperiale, Torí, 1990.

*vol. II, 2, L'impero mediterraneo. I Principi e il mondo, Torí, 1991.

*vol. III, 1, L'Età tardoantica. Crisi e trasformazioni, Torí, 1993.

*vol. III,2, L'Età tardoantica. I Luoghi e le culture, Torí, 1993.

*vol. IV, Caratteri e morfologie, Torí, 1989.

Altres obres generals:

* Cambridge Ancient History.

* Popoli e Civiltà dell' Italia antica, 7 vols., 1974-78.

- * Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, vols. I, 1 i 2, 1972; vols II,2.
  - * CHRISTOL, M. - NONY, D., De los orígenes de Roma a las invasiones bárbaras. Madrid (Akal) 1971.
  - * GRIMAL, P., Historia de Roma. Barcelona-Buenos Aires-México, 2010.
  - * GRIMAL, P., La civilización romana. Barcelona (Juventud) 1965.
  - * MARTINO, F. de, Storia della costituzione romana, 6 vols., Nàpols, 1951-1967.
  - * SANCTIS, G. de, Storia dei romani, 4 vols. Florència, 1971.
- MAZZARINO, S., Il pensiero storico classico, 3 vols., Roma, 1983.

Des del punt de vista de les fonts:

- VILLALBA I VARNEDA, P., Roma a través dels seus textos. Introducció al pensament clàssic, Bellaterra, 1994.
- VILLALBA I VARNEDA, P., Roma a través dels historiadors clàssics, Bellaterra, 1996.

1.3. Obres de civilització romana

- HACQUARD, H. et al., Guía de la Roma antigua, Madrid, 2000.
- GRIMAL, P., La civilización romana. Vida, costumbres, leyes, artes, Barcelona, 1999.
- PAOLI, U.E., Urbs. La vida en la Roma antigua, Barcelona, 1964.
- GUILLÉN, J., Urbs Roma. Vida y costumbres de los romanos, vol. I. La vida privada; vol. 2. La vida pública; vol.3. Religión y ejército; vol. 4. Constitución y desarrollo de la sociedad, Salamanca, 1977-.

1. Bibliografía temática i recursos en xarxa

La bibliografía per a cada tema s'oferirà a l'alumnat al llarg del curs, així com també els recursos en xarxa.